

Ἄλλὰ καὶ τίνος τὸ βλέμμα ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος δὲν ἐσταμάτησεν ἐπὶ τοῦ Σειρίου καὶ δὲν ἠσθάνθη ἀπερίγραπτον χαρὰν ἐπὶ τῇ λαμπρότητί του; Πάντες οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ ἀπὸ τόσο χρόνου κεκλεισμένοι παρετήρησαν καὶ ἐθαύμασαν τὴν μεγαλοπρέπειάν του· ἡ δὲ ποίησις δὲν ἔπαυσεν ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος νὰ ἐξυμῆ τὸν ἀστέρα τοῦτον.

Ὁ Σείριος ἀνατέλλει τὴν ἐσπέραν περὶ τὰ τέλη Νοεμβρίου, διέρχεται τὸν μεσημέριον περὶ τὰ τέλη Ἰανουαρίου καὶ δύει περὶ τὰ τέλη Μαρτίου. Τὸν δὲ μῆνα Ἰουλίου ἀνατέλλει τὴν πρωΐαν περὶ τὰ γλυκοχαράγματα, ἡ δὲ ἀνατολὴ αὐτοῦ ἐρανέρονεν εἰς τοὺς ἀρχαίους τὴν θερμότεραν ἐποχὴν τοῦ ἔτους· καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην οἱ κύνες λυσσῶσιν, ἡ βλάστησις μαραίνεται, αἱ πηγαὶ ξηραίνονται καὶ οἱ ἄνθρωποι ὑποπίπτουν εἰς ἀσθενείας, διὰ τοῦτο φαίνεται οἱ ἀρχαῖοι ἐταῦτιαν τὸν Σείριον πρὸς μαυινώδη κῦνα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ζώου τοῦτου κατέστη ὄνομα τοῦ ἀστερισμοῦ εἰς ὃν ἀνήκει.

Κατὰ δὲ τὸν Ἑρατοσθένη ἡ μυθολογικὴ ἱστορία τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Κύνος ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Περὶ τοῦτου ἱστορεῖται, ὅτι ἐστὶν ὁ δοθεὶς Εὐρώπῃ φύλαξ μετὰ τοῦ δράκοντος, ἀμφότερα δὲ ταῦτα Μίνως ἔλαβε. Καὶ ὕστερον ὑπὸ Πρὸκριδος ὑπιασθεὶς ἐκ νόσου ἐδωρήσατο αὐτῇ. Μετὰ δὲ χρόνον Κέφαλος ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐκράτησε διὰ τὸ εἶναι Πρὸκριδος ἄνδρα. Ἦλθε δὲ εἰς τὰς Θήβας ἐπὶ τὴν ἀλώπεκα ἄγων αὐτήν, εἰς ἣν λόγιον ἦν ὑπὸ μηδενὸς ἀπολέσθαι. Οὐκ ἔχων οὖν ὅ,τι ποιήσαι ὁ Ζεὺς, τὴν μὲν ἀπελίθωσε, τὸν δὲ εἰς τὰ ἄστρα ἀνήγαγεν, ἄξιον κρίνας. Ἐτεροὶ δὲ φασὶν αὐτὸν εἶναι κατὰ Ὠρίωνος, καὶ περὶ τὰς θήρας γινόμενῳ συνέπεσθαι· καθάπερ καὶ τοῖς κυνηγετοῦσι πᾶσι τὸ ζῶον συναμύνασθαι δοκεῖ τὰ θηρία. Ἀναχθῆναι δὲ αὐτὸν εἰς τὰ ἄστρα, κατὰ τὴν τοῦ Ὠρίωνος ἀναγωγὴν, καὶ τοῦτου εἰκότως γεγονότος, διὰ τὸ μηδὲν ἀπολείπειν τῶν συμβεβηκότων Ὠρίωνι».

*

Αἱ θερμότεραι ἡμέραι τοῦ θέρους, καθ' ἃς συμβαίνει καὶ ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Κύνος, ὀνομάσθησαν παρὰ τῶν Ῥωμαίων *dies caniculares*, ἡ τοιαύτη δὲ φράσις ὠρίζεται ἔτι καὶ παρ' ἡμῖν τὰς θερμότερας ἡμέρας τοῦ ἔτους ὀνομάζομεν *κυνικὰς ἢ κυνικὰ καύματα*. Διὰ τὴν ἀποτρέψωσι δὲ οἱ ἀρχαῖοι τὰ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις συμβαίνοντα δυστυχήματα, ἔνεκα τῆς ὑπερβολικῆς θερμότητος, ἐπεκαλέσθησαν τὴν θεῖαν ἀρωγὴν. Ὁ ὑπερασπιστὴς τῶν θνητῶν κατὰ τῆς μανίας τοῦ Σειρίου ἦτο ὁ Ἀριστέας, ὅστις ἐν Κέφῳ συνεχέετο πρὸς τὸν Ἀρισταῖον τὸν εὐεργετικὸν θεὸν τὸν συγκεραννύοντα κατὰ θέλησιν τὴν θερμότητα τοῦ Ἥλιου. Ὅτε δὲ ὁ Σείριος κατέφλεγε τὰς Κυκλάδας, ἐπεκαλέσθησαν οἱ νησιῶται τὴν βοήθειαν τοῦ Ἀριστέου· οὗτος ἐγκαταλείψας τὰς νομάς τῆς Θεσσαλίας, προσωμίσθη εἰς Κέων καὶ ἐκεῖ ἤγειρε βωμὸν εἰς τὸν Δία, τὸν κύριον τῆς ὑγρασίας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ προσέφερεν ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὄρεων θυσίαν τῷ Σειρίῳ. Ὁ Ζεὺς εἰσακούει τὰς προσευχὰς καὶ πνέει τοὺς ἐτησίως ἀνέμους, οἵτινες ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ὀροσιζοῦσι τὸ Αἰγαῖον. Ἐκτοτε δὲ οἱ ἱερεῖς τῆς Κέω προσφέρουν ἐτησίως ἐξιλαστηρίου θυσίας πρὸς τῆς ἀνατολῆς τοῦ Σειρίου.

«Γενομένης δὲ τῆς θυσίας κατὰ τὴν τοῦ Σειρίου ἄστρου ἐπιτολήν, καθ' ἣν συνέβαινε πνέειν τοὺς ἐτησίως, λήξαι τὰς λοιμικὰς νόσους».

(Διοδ. Α' § 82)

Ἡ θέρη τῶν κυνικῶν καυμάτων καὶ ἡ συγκεραννύουσα αὐτὴν αὔρα ἀπετυπῶντο ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς νήσου ταύτης, ἐν οἷς ἀπεικονίζετο ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἀριστέου καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Σειρίου, ὡς κύνος ἐστεμμένον δι' ἀκτίων.

Ἐπειδὴ τὸ θέρος, ὅτε δηλαδὴ συμπύπτει καὶ ἡ ἡλιακὴ ἀνατολὴ τοῦ Σειρίου, συμβαίνου ἀσθενείαι, διὰ τοῦτο καὶ ὁ τῆς ἀρχαιότητος ἱατρὸς Ἱπποκράτης, φροντίζων περὶ τῆς ὑγείας τῶν ἀνθρώπων, λέγει:

«δεῖ δὲ καὶ τῶν ἄστρον τὰς ἀνατολάς φυλάσσεσθαι καὶ μάλιστα κύνος, ἔπειτα ἀρκτούρου καὶ πλειάδων δύσεις· τὰ τε γὰρ νοσεύματα μάλιστα ἐν ταύτησι τῆσιν ἡμέρησι κρίνεται».

(Ἱπποκρ. περὶ ἀερίων κλπ.)

Τὴν ἡλιακὴν ἀνατολήν τοῦ Σειρίου προσδιορίζει ὁ Ἀριστοτέλης ὡς σημεῖον τῆς ἐνάρξεως τῆς ὁπώρας:

«οἱ δὲ ἐτησίαι πνέουσι μετὰ τροπὰς καὶ κύνος ἐπιτολήν...»

(Ἀριστ. μετεωρ. Β' 5)

Ἡ λέξις ὁπώρα δὲν ἐσήμαινε κατ' ἀρχὰς τὸ φθινόπωρον, ἀλλὰ τὴν θερμότεραν ἐποχὴν τοῦ ἔτους, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σείριος, τοῦ ὁποῦ ἡ ἡλιακὴ ἀνατολὴ συνέβαινε περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ὀμήρου, ὀρίζεται ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἀστὴρ ὁπωρινός. (Ἰλ. Ε. 5). Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐχωρίσθη ἡ ὁπώρα ἀπὸ τοῦ θέρους καὶ ἐδήλου τὸ τέλος τοῦ θέρους· ὅθεν καὶ φθινόπωρον ἢ μετόπωρον λέγεται.

Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐνόμιζον τὴν ἡλιακὴν ἀνατολήν τοῦ Σειρίου ὡς ἐξάγγελον τῆς ἐποχῆς τοῦ θερινοῦ ἡλιοστασίου καὶ ὡς προμηνυτὴν τῆς πλημμύρας τοῦ Νείλου.

«Τὸν Νεῖλον φασὶ κατὰ τὴν τοῦ Σειρίου ἄστρου ἐπιτολήν, ἐν ᾧ καιρῷ μάλιστα εἴωθε πληροῦσθαι».

(Διοδ. Α' § 19)

*

Ἡ ἀφ' ἡμῶν ἀπόστασις τοῦ Σειρίου εὐρέθη δι' ὑπολογισμοῦ ἴση μὲν 168,000,000 000,000 περίπου χιλίομετρα. Καὶ ἴνα λάβωμεν σαφὴ ἰδέαν τοῦ ἀριθμοῦ τοῦτου, ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμήν, ὅτι εὐρισκόμεθα ἐπὶ τοῦ Σειρίου καὶ ὅτι δυνάμεθα ν' ἀκούσωμεν τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς κρότους τῶν τηλεβόλων μας. Διὰ τὴν φθῶσιν ὁ ἤχος ἐκεῖ, τοῦ ὁποῦ ἡ ταχύτης εἶνε ὡς γνωστὸν 340 μέτρα εἰς ἑκαστον δευτερόλεπτον τῆς ὥρας, χρειάζονται 15,885,984 περίπου ἔτη! Ἐὰν ἐπίσης ὑποθέσωμεν, ὅτι ἀμαξοστοιχία ἀναχωρεῖ ἤδη ἀπὸ τῆς Γῆς πορευομένη εἰς τὸν Σείριον μετὰ σταθερᾶς ταχύτητος 70 χιλιομέτρων τὴν ὥραν, ἤθελε μεταδώσει ἐκεῖ τὰ νέα περὶ τῆς ἐνταῦθα ἐκλογικῆς κινήσεως μετὰ 277,777,777 περίπου ἔτη! Ἐπειδὴ πάλιν ἡ ταχύτης τοῦ φωτὸς εἶνε, ὡς γνωστὸν, 308,000 περίπου χιλίομετρα εἰς ἑκαστον δευτερόλεπτον, εὐρισκομεν ὅτι τὸ φῶς τοῦ Σειρίου διὰ τὴν φθῶσιν εἰς ἡμᾶς χρειάζεται 17 ἔτη. Ὅστε ἂν ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμήν, ὅτι τὸ φῶς τοῦ Σειρίου ἐσβέσθη ἤδη, ἡμεῖς θέλομεν ἐξακολουθεῖν νὰ τὸν βλέπομεν 17 ἔτη ἀκόμη. Ὑπάρχουσι δὲ ἄλλοι ἀστέρες, ὧν τὸ φῶς διὰ τὴν φθῶσιν εἰς ἡμᾶς χρειάζεται ἑκατοντάδας ἢ χιλιάδας ἔτη, ἀναλόγως τῆς ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεως τῶν, καὶ ἂν οἱ κάτοικοι τῶν ἀστέρων ἐκεῖνων ἠδύνατο νὰ ἴδωσι τὰ ἐπὶ τῆς Γῆς

συμβαίνοντα, ἄλλοι μὲν ἤθελον ἴδει νῦν τὴν σταύρωσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄλλοι δὲ τὸν Λεωνίδα μαχόμενον μετὰ τῶν 300, ἄλλοι τὸν κατακλυσμὸν τοῦ Νῶε, καὶ ἄλλοι τὸν Ἀδὰμ περιφερόμενον ἐν τῷ Παραδείσῳ...

Ἡ διάμετρος τοῦ Σειρίου ὑπολογισθεῖσα εὐρέθη 17 φορές μεγαλύτερα τῆς τοῦ Ἥλιου· καὶ ἐπειδὴ ἀφ' ἐνὸς μὲν εἶνε γνωστὸς ὁ ὄγκος τοῦ Ἥλιου, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἶνε γνωστὸν ἐκ τῆς Γεωμετρίας ὅτι «οἱ ὄγκοι δύο σφαιρῶν εἶνε ἀνάλογοι πρὸς τοὺς κύβους τῶν ἀκτίων», ἔπεται ὅτι ὁ ὄγκος τοῦ Σειρίου εἶνε 5,000,000,000,000,000,000,000 κυβικὰ χιλίομετρα· καὶ ἂν θελήσῃ τις ν' ἀριθμῆσῃ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς μονάδος καὶ ὑποτιθεμένου ὅτι δαπανᾷ διὰ τὴν ἀριθμῆσιν ἐκάστου ἀριθμοῦ ἐν δευτερόλεπτον τῆς ὥρας, χρειάζεται διὰ τὴν ἐξάντησιν ὅλου τοῦ ἀνωτέρω ἀριθμοῦ 160,000,000,000,000,000 ἔτη!

Κ. Ε. ΠΑΠΑΝΙΚΗΤΟΠΟΥΛΟΣ
καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΧΑΪΝΕ

Ὁ Χαΐνε πρὸς τὴν μητέρα του.

Α'

Συνείθισα περὴφανος νὰ εἶμαι,
Ἐγὼ ἰδίωμα λιγάκι σκοτεινόν·
Κι' ὁ βασιλεὺς ἂν μ' ἐβλεπε στὰ μάτια,
Δὲ θὰ στεκόμουν με βλέμμα ταπεινόν.

Μὰ σοῦ τὸ λέγω καθαρά, μητέρα·
Ὅσο κι' ἂν φαίνομαι περὴφανη ψυχῇ,
Πολλαῖς φορές ἄν βρισκώμαι σιμὰ σου
Νοιώθω ντροπῇ, ταπεινώση κρυφῇ.

Μήπως τὸ πνεῦμά σου κρυφὰ ζυγώνει,
Τὸ θεῖο πνεῦμά σου μὲ κυβερνεῖ,
Ποῦ στὰ οὐράνια φτεροῦγι' ἀπλώνει;
Πικρὴ ἐνθύμησι τώρα μοῦ μένει
Γιατὶ σ' ἐπύκρυνα ὡς τὰ στερνὰ
Καρδί' ἀγγελοπλάστη κι' ἀγαπημένη!

Β'

Σ' ἀφήκα κι' ἔφυγα νὰ ταξειδέψω
Μὴν ἀληθεύσουν τὰ ὄνειρά μου,
Ἦθελα ναῦρισκα λίγην ἀγάπη
Νὰ τὴν φυλάξω μέσ' τὴν καρδιά μου.

Ἀγάπη ζήτησα σ' ὅλα τὰ μέρη
Σὲ κάθε θύρα τὸ χέρι ἀπλώνω,
Ἐνα γλυκόλογο παντοῦ ζητοῦσα.
Μῖσος, περιγέλο παντοῦ μαζώνω.

Ἀχ! ἤμουνα γι' ἀγάπη μαραμμένως,
Ἐγύρισα στὸ σπίτι μου θλιμμένος
Δὲν ἦρα τὴν ἀγάπη, τὴν ἐλπίδα.
Μὰ χύθηκες ἐσὺ στὴν ἀγκαλιά μου,
Κι' ἀγάπη, μοναχὴ παρηγοριά μου,
Στὰ μάτια σου, μητέρα μου, τὴν εἶδα.

Neuer Frühling 39.

Πάλι στὰ ξέν' ἀγάπη μου, θὰ φύγω
Κ' ἔχω ὁδηγὸ πιστὸ τὸν ἔρωτά σου,
Φεύγω στὰ ξέν' ἀγάπη μου, σ' ἀφίνω,
Ἄς ἔμεινα γιὰ πάντοτε σιμὰ σου!

Τὰμάξι μου διαβαίνει τὸ γιοφύρι
Τὸ ποταμάκι τρέχει θολωμένο,
Σ' ἀφίνω, παραιτῶ τὴν εὐτυχία,
Ἐστ' ἦτανε τῆς Μοίρας τὸ γραμμένο!

Διαβαίνουν στα ούρανια ταστέρια
Σάν νάφευγαν 'μπροστά στη συμφορά μου,
'Αχ! Έχε γιεία, ψυχή μου, και στα ξένα
'Όπου κι 'άν είμαι σ' έχω στην καρδιά μου.

Seraphine 1.

Τò βράδυ σάν γυρίζω μέσ' τò δάσος
Κ' είν' ή καρδιά μου σ' όνειρα δομένη,
Πάντα πιστή σέ νοιώθω στο πλευρό μου,
'Αγάπη μου γλωμή και δακρυσμένη.

'Αλήθεια βλέπω τò λευκό σου πέπλο
Και τής μορφής σου τήν ούρανια χάρι,
'Η μήπως είν' άγτίδες που σκορπίζει
Στά έλατα σάν βγαίνη τò φεγγάρι;

'Αχ! πές μου, είν' αυτό δικό μου δάκρυ
Πού βρέχει σιγαλά τò μάγουλό μου;
'Η μήπως είν' αλήθεια που σέ βλέπω
Νά κλαίς, γλυκειά μ' αγάπη, στο πλευρό μου;

ΑΓΓΕΛΟΣ Σ.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Συναυλία: Φιλαρμονικής, δεσποινίδος Βαλλεριάνη, 'Ωδείου.

Δέν δύναται τις ν' άρνηθῆ ότι πρό τριάκοντα σχεδόν έτών, όλίγον κατ' όλίγον και λεληθότως πως, τò μουσικόν αίσημα ήρξατο αναγεννώμενον, μορφούμενον, αναθάλλον έν 'Ελλάδι, ιδίως δ' έν 'Αθήναις. 'Η πρόδος αυτή, ως και άλλοτε, νομίζω, είπον, κατά τò πλείστον όφείλεται είς τούς 'Επτανήσιους, οίτινες, μετά τήν 'Ενωσιν, αναμειγνύτες και συγχρωτισθέντες μεθ' ήμῶν, μάς μετέδωκαν τήν αγάπην πρòς τήν άρμονίαν, τò γούστον πρòς τήν καλλιφωνίαν και τήν αντίπαθειαν πρòς τās άγρίας και κακοφώνους ώρυγās τῶν άμανέδων και τῶν κακοήχων όμοφωνιῶν, εξ ὧν αί άγυαί τῶν 'Αθηνῶν άνεστατοῦντο, οί δέ δυστυχεῖς κάτοικοι αὐτῶν μακρās διήρχοντο νύκτας, άγρυπνοῦντες. 'Η καρτίδα τῶν Ζακυνθίῶν και Κερκυραίων και ή σερενάδα αὐτῶν, έν γλυκειαῖς άρμονικαῖς φωναῖς ψαλλόμεναι, εζήγειραν τήν φιλότιμον άμιλλαν και ζήλιαν τῶν νεαρῶν πλανοδίων έρωτοκυπημένων, και οὕτω ήρξατο ó άμανές και τò σαμπαῖ υποχωροῦντα, γενναίως πάντοτε μαχόμενα, είς τὰ ντουέττα, τὰ τερτζέττα και τής καρτάδες. Τής μακρās ταύτης πάλης νικητήρια άθλα είσιν αἱ νῦν είς διάφορα μέρη τής 'Ελλάδος ίδρυθεῖσαι Φιλαρμονικαῖ,

τέκνα, δύναμαι είπεῖν, τής έν 'Αθήναις τοιαύτης, και αἱ συχά πυκνά υπό τās έμπνεύσεις και διευθύνσεις αὐτῶν διδόμεναι συναυλία.

'Ο μήν Μάρτιος υπήρξε πλούσιος είς τοιαύτας κατά τε πληθύν και ποιότητα. Αἱ τής Φιλαρμονικής, με λαμπρόν πρόγραμμα, τής δεσποινίδος Βαλλεριάνη, τοῦ 'Ωδείου και τῶν Φιλομούσων, είς ήν ένεκα άπροόπτου κωλύματος δέν παρέστην. 'Αλλ' ιδίως επρώτευσαν αἱ Συναυλίαι τής Φιλαρμονικής διά τήν τολημηράν αὐτῆς, αλλά και λίαν καλαίσθητον πρωτοβουλίαν, ήν έσχε, νά γνωρίση είς τούς 'Αθηναίους έν τῶν ώραιότερων, αλλά και δυσκολωτέρων συμφωνικῶν έργων τής Γαλατίδος Μελοπομένης, τήν 'Ερημον τοῦ Φελισιανού Δαυίδ. Τò έργον τοῦτο πρό 50 περίπου έτών εκτελεσθέν κατά πρώτον ως 'Ωδή-Συμφωνική, και εζεγειραν τόν θαυμασμόν, υπερβολικόν όμως, τοῦ κοινού τής εποχῆς εκείνης, δείται μακρās αναλύσεις πρòς άκριβῆ κατανόησιν, ήν όμως άδυνατῶ ήδη νά εκτελέσω, και ένεκα τοῦ χρόνου, όστις πρòς τοῦτο άπαιτεῖται, αλλ' ιδίως ένεκα τοῦ μικροῦ χώρου τόν όποῖον διαθέτει σήμερα ή «Εικονογραφημένη 'Εστία».

'Η υπόθεσις τής 'Ερημον είνε απλή. Καρβάνιον όδοιπόρων διασχίζει τήν άπεραντον έρημον μεθ' όλων τῶν περιπετειῶν, αίτινες δύνανται νά περιβάλλωσι τόσον μακρὰν και επικίνδυνον όδοιπορίαν. Τò έργον άρχεται με υπόκωφον μουρμουρισμόν τῶν έγχορδων όργάνων, έν μακρᾷ έπιμονῆ τής όρχήστρας τεινούση νά αναπαραστήση τήν ιδέαν τοῦ άπειρου, ήν γεννᾷ ήμῖν ή θέα άπεράντου πεδιάδος. Οἱ άπαγγελόμενοι στίχοι υπό τήν συνοδείαν τής έμμόνου θεμελιώδους φωνῆς (basse), τὰ μέγιστα συντείνουν είς τήν εκδήλωσιν τής ένυπαρχούσης τῷ συνθέτῃ ιδέας τò καρβάνι ψάλλει μίαν εὐχὴν, ήν ακολουθεῖ συμφωνία χαριστάτη τοῦ φλαούτου, τοῦ κλαρινέττου και τοῦ hautbois, ώσει συνδιαλεγόμενων και άλληλοπαίζόντων τò καρβάνι ακολουθεῖ έπειτα τόν δρόμον του ψάλλον. 'Η είσβολή τοῦ φοβεροῦ άνέμου τῶν έρήμων, τοῦ Σιμούν, προαγγέλλεται διά τινων στίχων, υπό τού κορυφαίου τοῦ χροῦ άπαγγελλομένων, ή δέ μουσική δι' άρμονικῶν άλληλουχιῶν έντέχνων, αλλά βραχειῶν δυστυχῶς και οὐχί άρκούντως ποικιλων, αναπαριστᾷ τò φαινόμενον. 'Ο έπακολουθῶν ύμνος πρòς τήν νύκτα είνε γλυκύτατος, πλήρης άπομιμήσεων, αίτινες διαθέτουν τήν ψυχὴν μας λίαν ήδέως και ήρέμως. Τò μετά ταῦτα άραβικόν ίπποδρόμιον (Fantasia, ήτις ειδικῶς σημαίνει ώρισμένον είδος ίπποδρομίου άράβων, έν όπλοις τοῦτο εκτελούντων, κακῶς δέ μετεφράσθη έν τῷ προγράμματι ως Fantasia άραβική) είνε όλως ιδιότυπον και ιδιότροπον τεμάχιον, προδίδον τήν καθαρῶς άνατολικήν αὐτοῦ καταγωγήν. 'Αλλά τò κάλλιστον ίσως μέρος τοῦ έργου είνε ή παραστασις τής άνατολῆς τοῦ 'Ηλίου, ήν ó τεχνίτης άριστα αναπαριστᾷ έν ταις ύψηλαῖς φωναῖς τῶν βιολίων à la sourdine, αίτινες όλίγον κατ' όλίγον καθίστανται ήχηρότεραι, ζωηρότεραι, διά νά καταλήξουν είς διαυγῆ και ήχηρὰν έκκρηξιν τής όρχήστρας άπάσης, δηλούσης τήν εμφάνισιν τοῦ άστρου τής ήμέρας. Τò καρβάνιον τέλος εζακολουθεῖ τόν δρόμον του υπό τò αὐτò μουσικόν θέμα τής ένάρξεως τής όδοιπορίας του, και χάνεται είς τò άπειρον τής έρήμου.

'Όσον άδαῆς και άν ήγε τις τῶν λεπτοτήτων τής τέχνης τής Μουσικής, δέν δύναται νά μή αισθανθῆ, άκούων τò έργον τοῦ Φ. Δαυίδ, νωχελῆ τινα ήδυπάθειαν και αίσημα αγάπης πρòς τās καλλονάς τής φύσεως, άς μετὰ πάθους και ευσθησίας ήδυνήθη νά αναπαραστήση ó συνθέτης έν τῷ έργῳ του. Αἱ ιδέαι διαδέχονται αἱ μὲν τās δέ άκόπως οἱ ρυθμοί είσιν γοργοί, κατάλληλοι και ιδιότυποι συγχρόνως ή μουσική άληθῶς άνατολιζουσα, δύναμαι είπεῖν, θέλγει και γοητεύει αἱ φράσεις μικραῖ και σύντομοι, έν τῇ μονοτονίᾳ τῶν, τῇ άνατολικῇ, σοῖ εζεγειρουν ήρεμίαν έν τῇ ψυχῇ ή instrumentation και ή orchestration έντέχνως διεσκευασμένα, άποδίδουσι τās διαφόρους συγκινήσεις τής ψυχῆς, και τούς θορύβους και τὰ παίγνια τοῦ εξωτερικοῦ κόσμου. 'Η Μουσική είνε προωρισμένη οὐχί νά μιμηται τὰ φαινόμενα τής υλικῆς φύσεως, αλλά νά έγγίξη και συγκινή τήν καρδίαν και εζεγειρη τήν φαντασίαν δι' αὐτò κατά τήν πρώτην περίστασιν, παρελθούσης τής άρχικῆς έντυπώσεως τής εκ τής όργανικῆς ιδιορρυθμίας και τέχνης προξενηθείσης, άδιαφορία τις και ψυχρότης διαδέχεται αὐτήν. Τούτου τοῦ άρχεγονου ελαττώματος τής άπομιμητικῆς μουσικής δέν είνε άηλλαγαμένη και ή 'Ερημος, εκεί όπου προσπάθεια καταβάλλεται υπό τοῦ συνθέτου αναπαραστάσεως εζωτερικῶν φαινομένων τής υλικῆς φύσεως, όσον έντέχνως και άν γίνεται τοῦτο.

Κρίνω περιττόν νά εζάρω τήν πλήρη επιτυχίαν τής εκτελέσεως, διότι πιστεύω ότι πάντες τò άντελήφθησαν. 'Ο κ. Λαβράγκας και πάλιν απέδειξε τί δύναται νά κατορθώση ένθουσιώδης θέλησις και μουσική πείρα, παρασκευάσας όρχήστραν μετά χοροῦ, εξ 100 περίπου μελῶν συγκειμένην, πρòς τελείαν εκτέλεσιν έργου, δυσκολωτάτου πρòς τοῦτο. Νομίζω συγχρόνως ότι και τῷ συμβουλίῳ τής Φιλαρμονικής όφείλεται έπαινος διά τήν αντίληψιν τοῦ καλοῦ και τοῦ χρησίμου, ήτις άπαδεικνύεται έν τής έλλογῆς τοιοῦτων έργων, άν μάλιστα άποφασίση νά μάς παράσχη τήν αὐτήν άπόλαυσιν δις και τρίς άκόμη. 'Εν τῇ πρώτῃ συναυλίᾳ λίαν ευχαρίστως ήκουσθη και ó νεαρός κ. Βουρνάζος, υἱός τοῦ συμπαιθοῦς προέδρου τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου και εκφρασιν τής δεξιᾶς χειρὸς έχει και ευχέριαν τής άριστερᾶς. Μελέτη ένδελεχῆς και άσκησις θά τόν καταστήσουν μίαν ήμέραν άξιολόγητον καλλιτέχνην. Περί τοῦ καλλιφώνου τονόρου κ. Κανακάκη άπαντες ενοήσαμεν ότι τήν έσπέραν εκείνην ήτο κατακρωμμένος.

Τήν συναυλίαν τής δεσποινίδος Βαλλεριάνη έτίμησεν ή εκλεκτοτέρα μερίς τής άθηναϊκῆς κοινωνίας, άποδείξασα πόσον είνε προσφιλῆς αὐτῇ ή χαρίεσσα δεσποινίς και ó συμπαιθέστατος καλλιτέχνης πατήρ της. Τò έν τῇ συναυλίᾳ ταύτῃ άριστα εκτελεσθέν μέρος τοῦ quartetto τοῦ Mozart καταθελεξεν όλον τόν κόσμον, εύλαβέστατα άκροασθέντα τοῦ έργου τοῦ άθανάτου μουσικοῦ.

'Η αναμόρφωσις και αναδιοργάνωσις τοῦ 'Ωδείου, άφ' οὔτου άνέλαβε τήν διεύθυνσιν αὐτοῦ ó κ. Γ. Νάζος είνε καταληπτῆ και γνωστῆ είς πάντας, και δέν ήν άνάγκη νά παραστή τις έν τῇ τελευταίᾳ συναυλίᾳ τοῦ 'Ωδείου διά νά πεισθῆ περί τούτου. 'Εν μόνον ελάττωμα εύρίσκω παρά τῷ κ. Νάζῳ, τήν υπερβολικήν, αλλ' ευγενῆ φιλοδοξίαν